INFORME DE CONCLUSIONS DE LA 2ª JORNADA D'ENXARXAMENT SOBRE FONS EUROPEUS

« Afavorir la cooperació territorial i els consorcis europeus entre governs locals i tercer sector social »

[12 DE GENER DEL 2023]

La 2a jornada d'enxarxament sobre "Fons Europeus i Tercer Sector" va reunir un centenar de participants per **explorar el potencial que la cooperació territorial** entre **entitats socials i governs locals** té en l'àmbit del finançament europeu.

La jornada va dedicar un èmfasi especial en analitzar **les convocatòries INTERREG**. Les expertes Florianne Yvon i Nicolas Espitalier de BLINK van aportar una descripció molt completa d'aquest programa i aquelles convocatòries d'especial interès pels ens catalans, incloses les entitats del tercer sector.

La jornada va recollir **perspectives de governs locals i del propi tercer sector** sobre com afavorir la col·laboració entre els dos àmbits institucionals. Aquestes aportacions van donar claus pràctiques per impulsar una major i millor participació dels ens catalans en aquests i altres programes europeus.

Varen participar en la jornada els responsables de fons europeus dels següents governs locals catalans:

- Diputació de Barcelona
- Diputació de Lleida
- Àrea Metropolitana de Barcelona (AMB)
- Ajuntament de Terrassa

Aquest informe agrupa les conclusions de la jornada mirant de **respondre les preguntes**: *"Com afavorir més i millors consorcis entre governs locals i entitats socials?"* i *"Quin valor afegit poden aportar aquestes col·laboracions en clau d'innovació pública i social pels territoris involucrats?"*.

L'Oficina Internacional de la Taula del Tercer Sector donarà continuïtat a aquesta agenda a través de la seva pàgina sobre fons europeus i tercer sector i de la seva estratègia global d'aliances per la internacionalització i la innovació social. La Taula del Tercer Sector organitzarà noves jornades d'enxarxament amb el tercer sector.

Contacteu amb internacional@tercersector.cat per qualsevol dubte o proposta.

LA COOPERACIÓ TERRITORIAL EUROPEA

Els programes INTERREG d'interès pels ens catalans

Els programes INTERREG formen part de la **política de cohesió de la Unió Europea**: un dels instruments financers més destacats de la UE i que té com a objectiu global **reduir les disparitats entre regions** en clau social, econòmica i territorial. Si bé una bona part d'aquesta política de cohesió ve gestionada directament per part dels estats membres (com és el cas dels fons FEDER o FSE+), una de les particularitats dels INTERREG és que tenen una gestió semi-centralitzada per part de Brussel·les.

Per la seva ubicació geogràfica, **les entitats radicades a Catalunya poden optar a 5 programes INTERREG**: un de general per tot Europa, l'INTERREG "EUROPE"; i **4 d'específics**: els "POCTEFA" (cooperació transfronterera al Pirineu), els "SUDOE" (Sud-oest d'Europa), els "Euro-MED" (col·laboracions al nord de la Mediterrània) i els "Next-MED" (cooperació amb actors de tota Mediterrània, inclosos països de fora de la UE).

Fes clic en aquest enllaç per accedir a **la presentació completa elaborada per BLINK** en ocasió del seminari en línia de gener. La presentació aporta informació detallada sobre els programes INTERREG d'interès per les entitats catalanes, així com nombroses claus pràctiques per valorar una potencial participació de la teva entitat en un d'aquests programes.

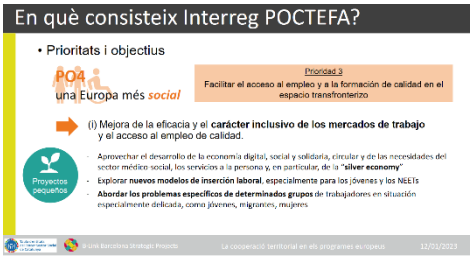

Construir una Europa més pròxima i social és una prioritat dels actuals INTERREG. Donant un cop d'ull a les prioritats concretes de cada un dels programes, un hi trobarà línies específiques dedicades a la inclusió social, la inserció social i laboral, les discapacitats, l'agenda urbana...

A escala operativa, cal que els projectes INTERREG se centrin a **elaborar i testejar una eina, metodologia o estratègia innovadora** que permeti donar resposta a un repte regional compartit. Per tant, podem veure els INTERREG com **una plataforma per impulsar processos d'innovació pública i social** en el marc de les nostres institucions

o organitzacions. Aquestes innovacions han de donar **respostes clares als grans reptes que des d'Europa es busca abordar** prioritàriament: un mercat laboral inclusiu i resilient, uns sistemes de protecció social adaptats als canvis demogràfics i socials en marxa, una transició verda i digital que no deixi ningú enrere…

Construir bons consorcis és fonamental i aquesta és una tasca **a dos nivells**: el d'Europa i el de casa nostra. Els INTERREG premien la col·laboració efectiva entre diferents tipologies d'actors, amb una voluntat clara de millora de la governança, de les polítiques públiques i de la transferència entre sectors públic, social i acadèmic. Per tant, les **col·laboracions entre governs locals i entitats socials poden resultar una fórmula molt competitiva** a l'hora de presentar propostes.

EL PAPER DELS GOVERNS LOCALS

Lideratge territorial i capacitat per impulsar consorcis

Donades les seves característiques institucionals, els governs locals catalans **ja disposen d'una bona experiència en liderar la captació de fons INTERREG**. Les **capacitats institucionals dels governs locals**, la seva aposta per la planificació estratègica i la seva participació en xarxes i organismes supramunicipals tant a Catalunya com Europa els facilita aquesta tasca, molt vinculada a la cerca de socis.

Dur a terme un acostament als governs locals pot ser una bona idea per una entitat social interessada en els INTERREG, però… **com fer-ho?** D'entrada, interessant-se per l'agenda estratègica del govern local i trobant sinergies concretes entre aquesta i el mateix àmbit d'acció de l'entitat. **"Compartir l'agenda" és preferible abans de fer arribar una proposta de consorci** (en el cas que no hi hagi un contacte previ).

Progressivament, **els governs locals aposten per la planificació estratègica urbana o territorial** i l'aprofiten per incloure-hi àmbits de l'agenda social. Això dona una perspectiva més ampla a les polítiques públiques, amb **visió transformadora, de llarg termini i oberta a les col·laboracions**. La localització de l'Agenda 2030 és un llenguatge i marc de referència clau en aquest paradigma. Per assegurar la coherència d'aquestes iniciatives, **els governs locals proposen espais participatius oberts a la ciutadania** i a la societat civil, incloses les entitats del tercer sector amb presència en el territori.

La Taula d'Acció Social de Terrassa representa una bona experiència de coordinació local amb les entitats del tercer sector. Agrupa 26 entitats que treballen amb els col·lectius en situació de vulnerabilitat i permet millorar la coordinació de les agendes i els processos en marxa entre l'ajuntament i el tercer sector.

En aquest procés d'acostament tampoc podem obviar **el paper que juguen les organitzacions municipalistes i actors supramunicipals de referència a Catalunya**. De les "oficines europees" de les **diputacions i les associacions de municipis catalanes**, i dels **consells comarcals a les realitats organitzatives metropolitanes o enfocades a l'enfortiment del món rural i les ciutats intermèdies**, tots aquests actors representen un gran espai d'oportunitat. Piloten iniciatives estratègiques per tot el territori i poden ajudar les entitats a conèixer millor les necessitats i potencials existents.

EL POTENCIAL DEL TERCER SECTOR

Afavorir l'impacte social i la transferència de solucions

Les entitats socials **ja aporten grans potencialitats als consorcis europeus**. Una de les més evidents és la seva **capacitat d'accedir i abordar de primera mà les necessitats socials de col·lectius en situació de vulnerabilitat**. Les entitats socials han estat pioneres en implementar metodologies d'intervenció en clau d'innovació social que tenen un impacte directe i transformador en la vida de les persones.

Fruit d'aquesta tasca, el tercer sector social també disposa d'una **experiència teòrica i pràctica sobre la realitat social de gran valor per l'acció pública**. Aquesta experiència s'ha desenvolupat sovint en col·laboració amb el sector de la recerca (tema abordat en la primera jornada "Tercer Sector i Fons Europeus") i dóna rigor metodològic.

L'impacte social dels projectes europeus, cada cop més valorat en totes les convocatòries de finançament a projectes, es pot assolir, per tant, si s'assegura una bona involucració de les entitats socials. Aquesta ha de venir donada des del principi i aportar com a contrapartida un valor específic a la feina de les entitats.

La involucració de les entitats socials també és un factor positiu en clau de **transferència i sostenibilitat del projecte en el llarg termini**. Una aliança europea entre governs locals i tercer sector social pot donar peu a noves maneres **d'abordar els reptes concrets del territori des d'una perspectiva col·laborativa**. Aquesta enforteix les capacitats estructurals i metodològiques de les entitats socials per fer-hi front, però també l'entorn d'aliances de les agendes públiques i territorials.

En essència, el valor afegit del tercer sector és doble:

- La seva profunditat vertical - és a dir, la seva capacitat d'accedir i donar respostes transformadores a les necessitats socials més immediates i a l'hora representar-ne les demandes en l'agenda pública.
- El seu desplegament horitzontal - que és, la presència que les entitats socials tenen arreu del territori, des dels barris i entorns metropolitans fins al món rural, a l'hora que la seva capacitat de col·laboració amb altres actors.

IMPULSAR LA COL·LABORACIÓ

Cinc reflexions pràctiques

1 – El valor afegit: Impulsar consorcis multiactorals té un gran potencial

A banda de la necessitat d'involucrar altres països, la jornada va fer valdre l'aposta de construir més i millors consorcis locals. El marc de la "Quàdruple Hèlix" (entre el tercer sector i el sector públic, de la recerca i de l'empresa) ofereix una referència clara de **com i amb qui imaginar aquests consorcis**. Les convocatòries europees reconeixen positivament aquestes fórmules per la seva capacitat d'assegurar l'impacte social de les propostes de projecte així com la transferibilitat i sostenibilitat dels resultats que generen.

2 – Què compartim? Agendes que posen el territori i la societat al centre

Compartir agendes, prioritats i reptes és el pas previ necessari abans de construir una proposta. El marc de les "Agendes Compartides" permet explorar

les necessitats dels territoris des d'una perspectiva col·laborativa, en la mesura que identifica les necessitats i potencials de cada un dels actors que hi operen. Una proposta de consorci europeu pot sorgir doncs a conseqüència d'aquest procés de diàleg - i a raó d'haver-ho fet així, probablement serà més competitiva. S'ha fet referència als marcs de la "Planificació (Urbana o Territorial) Estratègica", de la localització de l'agenda 2030 o de processos participatius locals com entorns que afavoreixen aquestes sinergies.

3 – Mirada estratègica: Una aposta de llarg termini per les entitats

Com entitat social, cal tenir especialment presents el mitjà i llarg termini a l'hora de fer una aposta ferma pels fons europeus. El procés pot generar frustracions i requerirà esforços organitzatius a les entitats. Tanmateix, aquest procés també permetrà endegar **un procés de canvi intern que pot acabar convertint l'entitat en un actor més resilient, més rellevant i amb capacitat de contribuir encara més a la millora de l'entorn**. Col·laborar amb actors amb experiència, com els governs locals o els centres de recerca, pot ser una bona idea, però també cal que tingui clara **la seva pròpia agenda**.

4 – Trobar el rol adequat: Opcions per cada tipus d'entitat

La participació d'una entitat social en un consorci europeu pot donar-se de múltiples formes. Mentre que els fons europeus demanen sovint que una organització assumeixi el paper de coordinadora (el més exigent), **la resta de participants poden prendre rols més o menys exigents**: d'entitats afiliades a beneficiàries, sòcies o encarregades d'una subcontractació. Aquest matís és important, perquè **pot ajudar l'entitat a trobar el seu paper ideal en el consorci** en funció de la càrrega de feina que pugui o estigui disposada a assumir. La jornada va destacar l'àmbit de la contractació pública socialment responsable com un factor a tenir en compte i que pot beneficiar aquelles entitats socials que puguin prestar algun tipus de servei al projecte.

5 – Visió global: Continuar reforçant l'entorn d'enxarxament

Trobar **formats d'enxarxament més efectius** entre entitats socials i governs locals permetrà concretar les oportunitats debatudes en la jornada de gener. Els ens supramunicipals i les entitats federatives del tercer sector poden contribuir a generar aquests d'espai, mitjançant formats innovadors. Noves **accions de comunicació també poden jugar un paper destacat** i afavorir una cultura de l'enxarxament més extensa. Aquest acostament entre actors també ha de passar al nivell local, incorporant els actors una visió global de tots els agents que operen al territori i quines són les interlocutores més adequades.